

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

**ДЕРЖАВНИЙ ЗАКЛАД
“Південноукраїнський національний
педагогічний університет імені К. Д. Ушинського”**

кафедра філософії, соціології та менеджменту соціокультурної діяльності

Південно-українське відділення соціологічної асоціації України, м.Одеса

М А Т Е Р І А Л И

VIII Всеукраїнської наукової інтернет-конференції

“ОСВІТА ТА СОЦІАЛІЗАЦІЯ ОСОБИСТОСТІ”

(Одеса, 24-25 квітня 2020 року)

Одеса -2020

УДК: 37+316.61

О72 Освіта та соціалізація особистості // Матеріали VII Всеукраїнської інтернет-конференції (Одеса, 24-25 квітня 2020 р.) 56 с.

Рецензенти:

Плавич В.П. – доктор філософських наук, професор, завідувач кафедри загально правових дисциплін і міжнародного права одеського національного університету імені І.І.Мечнікова

Халапсис О.В. - доктор філософських наук, професор кафедри філософії та політології Національної металургійної академії України

Збірник матеріалів VIII Всеукраїнської інтернет-конференції «Освіта та соціалізація особистості» вміщує матеріали, які досліджують освіту XXI століття, інновації та перспективи розвитку; стан та проблеми реформування системи української освіти; філософію освіти перед викликами сучасності; молодь в освітньому просторі: механізми соціалізації та самореалізації; соціальну адаптацію особистості в умовах суспільних трансформацій; ціннісні орієнтири та культурні практики особистості в українському суспільстві та розглядаються девіації та суспільні рухи у соціальному просторі сучасної України. Рекомендовано для науковців, педагогів, докторантів, аспірантів, студентів.

Ухвалено до друку та розповсюдження мережею інтернет вченою радою Державного закладу «Південноукраїнський державний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського» (протокол № 10 від 28 травня 2020 року)

3. Кошонько Г.А. Профілактика сімейної дезадаптації як аспект соціально – педагогічної діяльності// Електронний ресурс. – Режим доступу: irbis-nbuv.gov.ua/.../cgiirbis_64.exe?

4. Боринштейн Е.Р. /Социально – дезадаптированная семья как объект социально – философского исследования/ Е.Р. Боринштейн //Наукове пізнання: методологія та технологія. – 2011. – Випуск 1(26): Філософія. – С.22-28.

Лопуга Оresta Іванівна - кандидат філософських наук, доцент кафедри культурології факультету історії та філософії Одеського національного університету імені І. І. Мечникова

ВІРТУАЛЬНЕ СЕРЕДОВИЩЕ ЯК НОВИЙ РІВЕНЬ СОЦІАЛІЗАЦІЇ МОЛОДОЇ ЛЮДИНИ

Віртуальне середовище стає домінантом в соціальних перетвореннях та в розвитку сучасного суспільства, а також виступає як один із чинників впливу на соціалізацію особистості. Обмін інформацією в соціальних мережах підвищило вагу в соціальних організаціях, скорегувало співвідношення з іншими явищами суспільного прогресу і стало прерогативом в людському суспільстві. Інформація стала цінністю для успішної практичної діяльності і соціалізації особистості.

В умовах інформаційного суспільства пріоритетний для молоді процес соціалізації, спрямований на становлення індивідуальних якостей людини, є взаємопереходом від індивідуального до соціально-діалогового, що є основою формування в особистості високих духовних цінностей – безумовно, за їх присутності у її соціокультурному оточенні.

У маніфестованому масовою культурою віртуальному середовищі пластичності протиставлення себе різноманітним соціокультурним деструкціям морально-духовного характеру по суті немає індивідуальної позиції. Між тим сама соціалізація молоді людини тільки тоді відзначається стабільним духовним зростанням, коли орієнтується на власний духовний світ з екстраполяцією його цінностей на духовні потреби суспільства. При цьому одним з головних постулатів культури постмодерну є наявність можливості соціалізації особистості через різноманіття культурних форм, що є соціокультурною основою вільного саморозвитку людини.

Віртуальна культура соціалізації ґрунтується на тому, що молоде покоління здатне адаптуватися до соціальних умов, які є сприятливими для подальшого розвитку суспільства, на основі постмодерних ціннісних установок у всіх сферах діяльності. Це досить продуктивна ідея, оскільки орієнтує молодь на ідеї процесуальності і продуктивності творчого процесу саморозвитку власних духовних сил. Однак загалом ця ідея знаходить мало відображення у вітчизняній реальності, тому що не супроводжується діяльністю щодо підтримки саморозвитку молодого покоління, здатного до аналізу цілей, ідеалів, цінностей як основи самостійної рефлексії та вироблення самостійного рішення щодо вирішення соціокультурних проблем.

У багатьох представників сучасної молоді сьогодні зруйнована сама смислова структура буття, а відтак і можливість формування дієвої самосвідомості. Тому ми маємо ситуацію, коли в нашій країні немає значного молодіжного прошарку, який би міг розвивати позитивні тенденції постмодерного культурного розвитку, маючи здатність до духовного самовизначення. Таким чином, напрашується висновок, що перспективи становлення високодуховної постмодерної культури в українському суспільстві пов'язані з формуванням такого соціокультурного типу особистості, який би був здатний до самоорганізації як у духовно-культурному, так і в соціально-конструктивному вимірі.

Одним із значних факторів постмодерну є Інтернет, який став культурною моделлю нашого суспільства. Він дав змогу самоудосконалюватися людині за допомогою спілкування (листування, пошук партнера, друга і т. д.), отримувати та передавати найрізноманітнішу

інформацію, а також обмінюватися культурними цінностями народів. Бінарність його функції для розвитку духовної культури молоді полягає в тому, що він як допомагає збагатити людину інформацією, так і перетворити життя в гру, зробити з людини «гравця» життя, де людина втрачає реальність буття, що пов'язано з віртуальною реальністю. І настільки захопившись цією «грою», живучи у віртуальному світі, людині потім важко сприйняти реальне життя, як таке, бо в ньому не має простих та складних рівнів, а також не можна повернути все з початку, або прочитати напис, що залишилось ще декілька життів. Отже, людина робить свою реальність такою, яку вона хоче, де здійснюються всі її бажання. Молодь у віртуальній реальності сприймає світ як ігрове поле, де безліч симулякрів дають змогу відчувати свободу, і це вирішальним чином впливає на її духовну культуру. «Символічне існування людей повністю схоплене, повністю занурене у віртуальні образи, у вигаданий світ, світ, в якому зовнішні відображення знаходяться не просто на екрані, через який передається досвід, але самі стають досвідом» [3, с. 351].

Цей вплив далеко не завжди є позитивним. Адаже одночасно з розширенням можливостей самоствердження та саморозвитку у віртуальному просторі проходить розчеплення реальності про яку писали Ж. Бодрійяр та Ж. Ф. Ліотар. Реальному більше не треба бути раціональним, бо воно більше не співвимірне себе з ідеальною або ж негативною інстанцією. Воно більше не є нічим, крім експлуатаційного. По суті, воно більше не є дійсно реальним, бо не охоплює уявне. Воно є гіперреальним, що виробляється з випромінюваного синтезу комбінованих моделей у просторі, позбавленому атмосфери [4].

Віртуальна реальність – атрибутивна ознака постмодерну як соціокультурного феномену і середовища формування духовної культури молоді. За допомогою неї людина здобула свободу у всьому, але одночасно набула небаченого розмаху загроза для підростаючого покоління стати рабами віртуального простору. «На сьогоднішній момент ми маємо говорити про виникнення цілої субкультури, яка складається із шанувальників комп'ютерів. Їх називають «кібернетичними панками». Єдина ціль їх існування полягає в тому, щоб перебувати в своїй електронній віртуальній реальності... По суті людини вже не залишається – залишаються лише спалахуючі електронні імпульси, які видаються нейронами» [5, с. 82]

Це відіграє головну роль у формуванні духовної культури молоді, оскільки сьогодні процес соціалізації молоді здійснюється передусім під впливом мас-медіа. Телебачення, радіо, преса, Інтернет транслюють у молодіжну аудиторію потік низькопробної продукції, що нав'язує негативні цінності та соціальні девіації (нетрудовий спосіб життя, насильство, злочинність, проституцію, наркоманію, сексуальну розбещеність).

Віртуальне середовище дедалі частіше сприймається не як рутинна, де не має місце глибинним сенсам існування, а як повноцінне людське життя, яке екзистенційно проявляється в комунікативних системах. Адаптування інформаційно-комунікативних технологій з суспільством і людиною стало щось більше чим джерело інформації, віртуальна реальність формує в значній мірі індивіда, стає буттям людини в життєвому просторі, де проходить трансформація особистості, формування людського «Я», особисте самоствердження, творча самореалізація.

Використання інформаційних технологій (комп'ютерних технологій, технологій віртуальної реальності) дає поштовх до зростання інформаційної насиченості в різних структурах суспільного буття, до реалізації нової суспільної парадигми, яка репрезентує трансформований соціальний розвиток тощо. Все це формує нову модель особистості і суспільства, яка стане інноваційною моделлю сучасного віртуального простору.

Список використаних джерел

1. Кастельс М. Информационная эпоха: экономика, общество, культура. Москва : ГУ ВШЭ, 2000. 608 с.
2. Бодрийяр Ж. «Прозрачность зла» [пер. Л. Любарской, Е. Марковой]. М.: Добросовет, 2000. 363 с.
3. Вейз Д. Э. Времена постмодернизма. Христианский взгляд на современную

мысль и культуру. Фонд «Лютеранское наследие» World Wide Printing, 2002. 240 с.

Маді Галина Іванівна - здобувач кафедри філософії, соціології та менеджменту соціокультурної діяльності Університету Ушинського

ЕКОНОМІЧНА МАРГІНАЛЬНІСТЬ В СОЦІАЛЬНОМУ ПРОСТОРІ ІНФОРМАЦІЙНОГО СУСПІЛЬСТВА

(в контексті інформаційної детермінації суспільного розвитку)

Основні тенденції, що спостерігаються в соціальному просторі сучасного українського суспільства, не можна розглядати у відриві від глобальних тенденцій, які притаманні сучасному етапу цивілізаційного розвитку. Йдеться в першу чергу про такі глобальні процеси, як глобалізація світової спільноти, інформатизація, віртуалізація, технізація та інші процеси, які мають неабиякий вплив на розвиток суспільства у глобальному масштабі: «Світова спільнота сьогодні перетворюється в єдину глобальну систему, бо всі держави виявилися в ситуації взаємозалежності; тому становище і доля будь-якого конкретного суспільства багато в чому залежить від його місця у світовій системі» [1, ст. 17]. Унікальність нинішнього періоду трансформації полягає в тому, що сучасне соціокультурне середовище має високий ступінь динаміки.

Соціальний простір інформаційного суспільства виражає об'єктивну тенденцію нового типу соціальної структури, що пов'язаний із появою нових потреб, формуванням певного світогляду, нового способу життя тощо. Основні критерії соціальної диференціації ґрунтуються, насамперед, на активному використанні інтелектуального потенціалу, залучення інформаційних технологій до різних галузей суспільного виробництва та високому рівні впровадження інформаційних послуг.

Коли ми говоримо про соціальний простір інформаційного суспільства, ми акцентуємо увагу на домінуючу роль інформації і її впливу на соціальну структуру, на процес соціальної взаємодії. Інформаційний простір, як і соціальний, неоднорідний за своїм змістом. Можливість доступу до тих чи інших комунікаційних каналів та інформаційних ресурсів відіграє певну роль у формуванні стратифікаційних вертикалей соціального простору, підкреслюючи конфігуруючу роль інформаційних полів відносно до соціальних структур.

Для вивчення економічних процесів і, відповідно, тих факторів, які впливають на економічну маргінальність у соціальному просторі інформаційного суспільства, важливо розуміти роль інформаційного ресурсу і ступінь його впливу на економіку держави.

Для економіки інформаційного суспільства характерні стрімке зростання обсягу інформації, знань, інформаційних послуг, їх високий ступінь впливу на всі економічні процеси і життєдіяльність людей у цілому: «З розвитком інформаційних технологій пов'язане виникнення і розвиток нових ринкових інструментів: електронних комунікацій, засобів обліку та обігу. В даний час широке використання в економіці отримали технології, основані на використанні сервісів мережі Інтернет. До них відносяться: інтернет-торгівля, інтернет-реклама, банкінг-технології, інтернет-інвестування, порталні рішення у сфері державних фінансів» [2, ст. 73].

Дослідження економічної маргінальності як надзвичайно суперечливого соціального явища за умов становлення інформаційного суспільства набуває особливої актуальності, адже маргінальними сьогодні є не тільки окремі особистості, а й соціальні групи. Економічна маргінальність сучасного українського суспільства має двоїсту природу, що зумовлюється, з одного боку, його перехідним становищем до демократичного суспільно-політичного устрою, з іншого – перебуванням на периферії світових модернізаційних процесів.

Трансформація українського суспільства серйозно позначилася на його політичній і соціальній структурі. Змінилися відносини власності і влади, механізм стратифікації, відбувається інтенсивна зміна еліт. Україна знаходиться у стадії переходу від державної